

УДК 351:355.1(477)

Коваленко О.В., аспірант

(Національний технічний університет "Дніпровська політехніка", м. Дніпро, Україна)

ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Не викликає заперечень той факт, що для забезпечення незалежності і суверенітету держави вирішальне значення відіграє здатність її збройних сил захищати державу від зовнішнього ворога. Ця теза в умовах воєнного стану в Україні є як ніколи актуальною. При цьому варто наголосити, що важливе значення в обороноздатності армії займає морально-психологічний стан (далі - МПС) особового складу, який можна охарактеризувати як його «бойовий дух». Саме від рівня його сформованості залежить боєздатність особового складу, його психологічна стійкість та готовність захищати Батьківщину. Досвід АТО та ООС свідчить, якщо за основу взяти втрати в живій силі, то за низького рівня сформованості МПС особового складу, підрозділи та військові частини зменшують свою боєздатність вже при 10–20 % втрат, у той же час при високому рівні МПС і при значно більших втратах продовжують боротьбу з противником.

Саме тому, визначаючи роль публічного управління у організації морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України слід звернути увагу на декілька актуальних питань, серед яких, зокрема, формування відповідної державної політики, яка б сприяла урегулюванню питань законодавчого та організаційного забезпечення поліпшення морально-психологічного стану ЗСУ; систематизація сучасних напрямів і шляхів підвищення ефективності морально-психологічного забезпечення військових частин Збройних Сил України з урахуванням досвіду проведення ООС (АТО); вивчення досвіду організації морально-психологічного забезпечення в арміях провідних країн світу та розроблення рекомендацій щодо його адаптації до умов України.

Розглядаючи питання публічно-управлінського забезпечення організації МПС ЗСУ, варто наголосити на необхідності здійсненні з боку держави низки заходів, спрямованих на формування, підтриманням та поновленням необхідного рівня бойового духу особового складу. У зв'язку з цим, слід розробити сучасні нормативні документи у цій сфері, адже зараз на законодавчому рівні існує лише фрагментарні визначення цієї роботи, а укази Президента України взагалі застарілі і визначають лише проведення цієї роботи в мирний час, не враховуючи особливості воєнного стану. Так основні положення морально-психологічного забезпечення визначено у ряді керівних документів, а саме: Законах України «Про Збройні Сили України»; «Про оборону України»; «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України»; указах Президента України «Про Концепцію виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України»; «Концепції гуманітарного і соціального розвитку у Збройних Силах України»; наказі Міністра оборони України «Про затвердження Концепції морально-психологічного забезпечення підготовки та ведення операцій (бойових дій) Збройних Сил України» від 05.05.1999 р №142; наказах Генерального штабу Збройних Сил України від 22.05.2017 №183 «Про затвердження Положення про структури морально-психологічного забезпечення у Збройних Силах України»; від 27.04.2018 №173 «Про затвердження Настанови з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України» та ін. У зв'язку з цим, з метою удосконалення публічного управління морально-психологічним забезпеченням сектору оборони держави необхідно удосконалити існуюче законодавство України у цій сфері. Одним з першочергових кроків має бути прийняття та практична реалізація концепції державної політики у сфері морально-психологічного забезпечення особового складу, яка дасть змогу сформулювати і максимально реалізувати національно-

духовний потенціал, моральні та психологічні можливості особового складу сил оборони, захистити його від негативного інформаційно-психологічного впливу та цілеспрямованих деморалізуючих зусиль противника в бойовій обстановці, підтримувати психологічну готовність, ефективно виконувати завдання за призначенням.

Разом з тим, як ми вже зазначали вище, в умовах воєнного стану в Україні доцільним є врахування досвіду проведення АТО та ООС, який на перший план виводить – морально-психологічну готовність військовослужбовців до ефективного застосування озброєння та бойової техніки. Так, за період проведення антитерористичної операції та операції об'єднаних сил питома вага виходу з ладу військової техніки та озброєння (аварій) по причині низького рівня морально-психологічного стану особового складу у військових частинах склала до 50%. Дані статистики свідчать, що до 90% із них приходиться на ситуації, коли передбачені всі заходи безпеки та розроблені чіткі правила дій відповідних посадових осіб. Таким чином, слід звернути увагу на той факт, що саме готовність особового складу збройних сил до виконання завдань за призначенням у значній мірі визначається високим морально-психологічним станом особового складу, який формується в результаті якісного, змістовного та дієвого проведення заходів морально-психологічного забезпечення під час повсякденної діяльності. Одним з напрямків процесу підвищення ефективності діяльності особового складу в ході повсякденної діяльності збройних сил до виконання завдань за призначенням, яка безпосередньо залежить від людини, завжди було, є і буде напрямок вдосконалення професіоналізму воїнів за рахунок зростання рівня розвитку і використання їх духовних сил у військовій справі, які реалізуються в морально-психологічному факторі. Військово-технічні та природні знання підвищуючи впевненість воїнів у собі, здатні блокувати, послаблювати деякі негативні психологічні прояви і, навпаки, посилювати позитивні. Злитість військово-наукового та морально-психологічного у духовних силах виражається в тому, що в сучасних умовах самовіддані дії набагато легше зробити, коли вони спираються на високу професійну та спеціальну підготовку особистості.

Вивчення досвіду організації морально-психологічного забезпечення в арміях провідних країн світу дозволяє зробити висновок про необхідність надання пріоритетної уваги формування відповідної державної кадрової політики в сфері оборони. Цей напрям публічно-управлінської діяльності має фокусуватися на розвитку та використанні кадрового потенціалу Збройних Сил України, оскільки від того хто очолює армію, військові формування, від рівня довіри до цих керівників та командирів та прийнятих ними дій безпосередньо залежить морально-психологічний стан особового складу. За основу доцільно взяти досвід державної кадрової політики Ізраїлю (де без проходження військової служби дорога до публічної служби закрита, військову службу в обов'язковому порядку проходять навіть жінки, військова служба в суспільстві є престижною), а також США (де збройні сили є не такою закритою структурою в порівнянні з Україною, на військову службу за необхідністю можуть залучатися висококваліфіковані кадри з цивільної сфери з присвоєнням військового звання полковник, командний склад готує один заклад вищої освіти, а решту офіцерів беруть після отримання вищої освіти в цивільних закладах з обов'язковим проходженням курсу військової підготовки). Крім того, поточна імплементація в систему публічного управління України управлінських стандартів прийнятих в НАТО є перспективним напрямком подальших досліджень, як щодо вивчення досвіду публічного управління провідних країн світу у сфері оборони та діяльності власних збройних сил, так і в більш вузькому плані у контексті організації державної кадрової політики в сфері оборони та управління діяльністю по формуванню необхідного бойового духу (МПС) армії.